

Kollégiumi lakhatás

Kutatási eredmények és javaslatok

Budapest, 2016.01.07.

Tartalom

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	3
Elemzési célok, módszertan	5
Kollégiumi férőhelyek, túljelentkezés	6
Lakhatás megjelenése a hallgatók költségszerkezetében	11
Elégedettség a kollégiumi lakhatással és a helyben elérhető szolgáltatásokkal	16
A kollégiumok által biztosított lakhatási körülmények	21
Kollégiumok helyzete, napi szükségletek elérhetősége	21
Összegzés, eredmények, jövőkép.....	22

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Az elemzés célja öt adatgyűjtés alapján megvizsgálni, hogy:

- Elegendő-e a kollégiumok kapacitása?
- Mely intézmények, intézménytípusok esetén szükséges a kapacitásbővítés?
- A lakhatás mekkora szerepet tölt be a hallgatók költségszerkezetében?
- Mekkora az általános elégedettség a kollégiumi szolgáltatásokkal?
- Az átlagos kollégiumi szolgáltatás milyen életminőséget biztosít az ott lakóknak?

A fővárosi és vidéki intézményekre is egyaránt jellemző, hogy a központi képzéseikhez tartozó kollégiumi kapacitásokat jelentősen meghaladják a szükségletek. Példaként a fővárosban a kollégiumi lakhatási rendszer túlterheltségét igazolja, hogy ha csak az adatszolgáltató intézményeket vesszük figyelembe, akkor is 3350 főnek kellett más lakhatási megoldást keresnie, az átlagos túljelentkezés mértéke 132% volt. Idősoros adatok alátámasztják, hogy a szükséglet az évek során nem változott, tehát a probléma megoldása erőforrás bevonást, kapacitásbővítést igényel. Kiemelten igaz ez a változó ingatlanpiaci helyzetben, hiszen közéleti elemzések és becslések egyaránt a bérelhető ingatlanok árainak robbanásszerű növekedését jelzik, amely a bemutatott túljelentkezési adatok által mutatott kapacitáshiányt jelentősen meg fogja emelni az ország nagyvárosaiban. Ezen információk alapján javasoljuk a kapacitásbővítés mielőbbi megkezdését, tudva, hogy enélkül a felsőoktatásba jelentkezők jelentős részének válik kockázatosná a továbbtanulása. A felsőoktatási hallgatók kiadásszerkezetében a legfontosabb tétel a lakhatási költség. Elemzésünk rámutatott, hogy a kollégisták közel harmadannyiért tudják biztosítani lakhatásukat, mint a komplementer csoport. Ez a kedvező lehetőség nagymértékben hozzájárul ahhoz, hogy a kollégisták szubjektív anyagi jóléte pozitív képet mutat.

A kollégiumi férőhelybővítésre vonatkozó döntést támogatja, hogy a hallgatók alapvetően elégedettek a kollégiumi szolgáltatásokkal, ezt versenyképes és elfogadható életminőséget nyújtó lehetőségként azonosítják. A kollégiumi kataszter adatgyűjtés ugyanakkor rámutat, hogy a meglévő kollégiumi épületek fejlesztésére és állagmegóvására is érdemes lenne több forrást fordítani, hiszen a vizsgált adatok azt mutatják, hogy az elmúlt évben a kollégiumok több, mint felénél nem történt anyagi ráfordítás egyik területen sem. Az elemzésben kijelöltünk és egyben javaslatot tettünk olyan alapvető szükségletekhez kapcsolódó arányszámokra, amelyek a kapacitásbővítés és épületfejlesztés minimumkövetelményei lehetnének. Az új férőhelyek

létesítésekor alapvető kritériumként kell meghatározni, hogy a megfelelő komfortfokozat biztosítékeként a tanulmányban bemutatott átlagértékeket (szolgáltatások hozzáférése: konyha, fürdőszoba, mellékhelyiség, mosógép, szoba(NM)/fő, arány) legalább 30%-kal meg kell haladnia az új létesítményeknek. Ezzel garantálva az ingatlanfejlesztéssel az életminőség párhuzamos növekedését.

Az eredményeket összefoglalva kijelenthetjük, hogy a kollégiumi lakhatás minél szélesebb körű biztosítása az átlagos és a kríziscsoportokhoz (Pl. HH/HHH hallgatók) tartozó hallgatók tanulmányainak eredményessége szempontjából is kritikus, hiszen a hallgatók szűkös kiadásszerkezetét ellensúlyozva hatékonyan hozzá tud járulni az elfogadható életszínvonal eléréséhez. A kapacitáshiány az elmúlt években is komoly problémát okozott a felsőoktatásban, a ránk következő évek bérleti díjainak változása azonban az eddig elmaradt fejlesztéseket rendkívül sürgetővé teszi. A hallgatók érdeke azt diktálja, hogy a fejlesztésekkel a kollégiumok a mostani átlagnál magasabb életszínvonalat tudjanak biztosítani, hogy a kedvezményes lakhatás mellett a hallgatók jóllétét tekintve is versenyképes alternatíva maradjon.

Elemzési célok, módszertan

A Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája a 2015. évben több felmérésben is részt vett, illetve több felmérést is indított az éve elején létrehozott kutatási csoport koordinálásával.

Ebben a jelentésben négy adatgyűjtés lakhatásra vonatkozó eredményeit mutatjuk be:

- Aktív fiatalok 2015 – reprezentálja a teljes felsőoktatást
- Kollégiumi adatgyűjtés – reprezentálja a kollégistákat
- Mentorált kérdőív – nem reprezentatív szelete a HH és HHH hallgatóknak (ennél jobb minta a hátrányos helyzetű hallgatókról nem áll rendelkezésre)
- Kiadásszerkezeti adatgyűjtés – 10211 válaszadó a 6000 fő fölötti hallgatói létszámmal rendelkező intézményekből
- Kollégiumi kataszter felmérés – adatgyűjtés az intézményekhez tartozó kollégiumokról

Az elemzés célja megvizsgálni a fenti adatgyűjtések eredményeinek összesítésével, hogy a lakhatás milyen szerepet tölt be a hallgatók költség szerkezetében, mekkora az általános elégedettség a kollégiumi szolgáltatásokkal, valamint azt, hogy egy átlagos kollégiumi szolgáltatás milyen életminőséget biztosít az ott lakóknak. Mindezen kérdéseket azonban megelőzi a kollégiumi férőhellyel, elérhetőségükkel kapcsolatos helyzet feltérképezése. Ezek összegzése alapján, megbízható adatokra épülő javaslatcsomagot lehet kidolgozni a meglévő szolgáltatások fejlesztésére és új szolgáltatások kialakítására.

Kollégiumi férőhelyek, túljelentkezés

A kollégiumi férőhelyekkel kapcsolatban az intézményektől, illetve a kollégiumoktól két adatot gyűjtöttünk össze. Az egyik a 2015. szeptemberében hallgatók által elfoglalható kollégiumi férőhelyek száma, a másik pedig a 2015. szeptemberében kollégiumi lakhatásra pályázók száma. Az adatgyűjtés eredményeihez fontos adalék, hogy a különböző pályázati rendszerek miatt az intézmények közül néhány aggregálva tudta csak rendelkezésre bocsájtani az adatokat (pl. BME, DE), hiszen ezeknél az intézményeknél nem adott kollégiumba, hanem a kollégiumi lakhatásra jelentkeznek és sikeres pályázat esetén az intézmény rendeli őket az épületekhez. Máshol a pályázati rendszer sorrendi jelentkezést fogad be. Ezekben az esetekben az összes férőhely és összes első helyes jelentkezés intézményre aggregált adatával tudtunk dolgozni. Az adatgyűjtésnél nem mintát, hanem teljeskörű lekérdezést alkalmaztunk. Az elemzés közel 80 kollégium szeptemberi adataira támaszkodik.

A vizsgált kollégiumok közel 65%-ában volt túljelentkezés. Ez a szám a bemutatott aggregáltsági fok eltérések miatt csak megközelítő értéknek tekinthető¹, azonban jól mutatja, hogy a felsőoktatáshoz kapcsolódó kollégiumi rendszer rendkívül túlterhelt. A túljelentkezés mértéke átlagosan 143%. Ez azt jelenti, hogy a legnépszerűbb intézmények esetén háromból megközelítően egy hallgató nem tud kollégiumba költözni. A kollégiumok közel 35%-a nem küzd túljelentkezéssel. Ezen intézmények adatai mögött két jelenség fedezhető fel. Egyrészt az adott kollégium olyan mértékű rossz híre, hogy nem jelent reális versenytársat a drágább lakhatási megoldásokkal szemben. Másrészt, olyan, jelenleg kevésbé népszerű intézményekhez, képzésekhez tartozó lakóépületekről van szó, amelyek emiatt nem telnek meg.

Az adatok részletes áttekintéséhez a területi bontás a legpraktikusabb. A területi elkülönítésben – az adatok alapján – a főváros és vidéki területek közötti különbségtétel a legjobb. A fővárosi intézményekkel kezdve általános tapasztalatként azt jegyezhetjük fel, hogy a túljelentkezés itt tekinthető a legáltalánosabbnak. Ennek oka egyrészt a fővárosi intézmények magas népszerűsége, amely rengeteg vidéki jelentkezőt vonz, másrészt pedig az ingatlanpiacról bérelhető lakhatási lehetőségek kiemelkedően magas ára. Az adatokat intézményi szinten aggregálva közöljük az alábbi táblában, amely bemutatja, hogy minden adatszolgáltató intézményben meghaladta a jelentkezők száma a férőhelyekét. A listából érdemes kiemelni az

¹ Főleg a túljelentkezésben erősen érintett intézmények alkalmaznak olyan jelentkezési rendszert, amely nem központilag osztja ki a helyeket, így ezeknél az aggregált adatok mögött található kollégiumokat is lehetne túljelentkezéssel küzdő helynek, de erről információnk nincs, ezért fontos hangsúlyozni, hogy a 65% csak megközelítő érték.

ELTE, a BME és a BCE intézményeit, ahol kollégiumi lakhatást nem kapó hallgatók száma minden esetben meghaladja az 500-at, de az ELTE esetében eléri az 1300 főt.

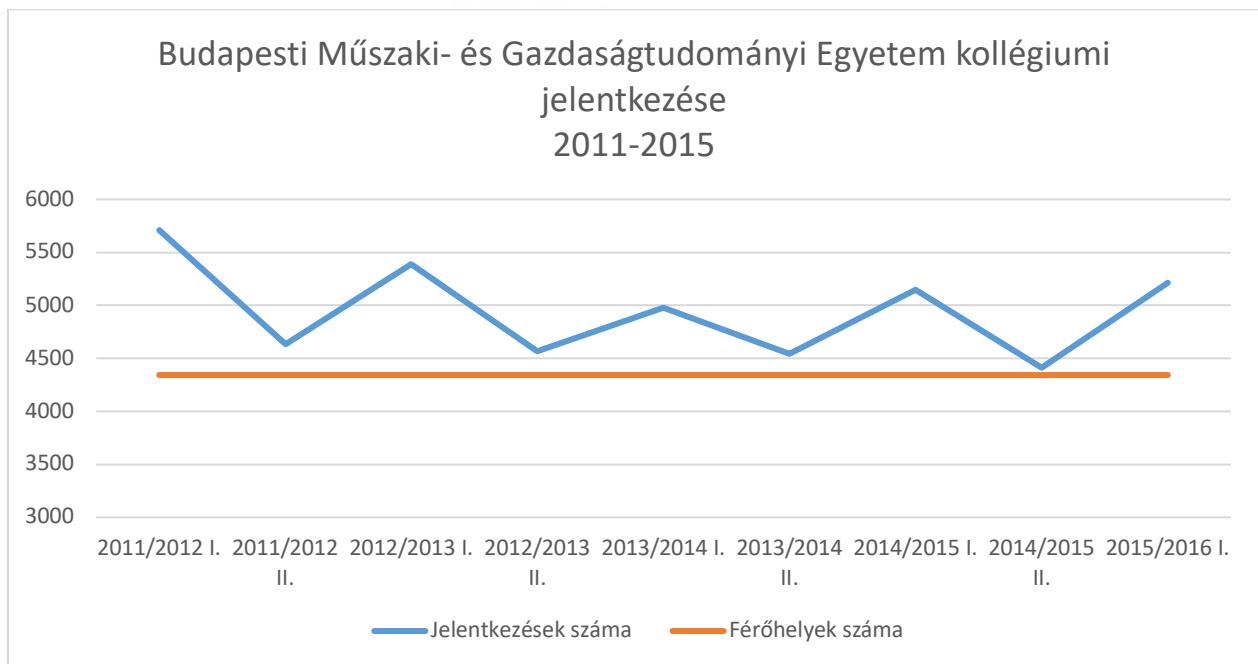
<i>Intézmény²</i>	Túljelentkezés mértéke	Hiányzó helyek száma
<i>Budapesti Gazdasági Főiskola³</i>	110%	120 fő
<i>Budapesti Műszaki- és Gazdaságtudományi Egyetem</i>	120%	873 fő
<i>Óbudai Egyetem</i>	113%	74 fő
<i>Eötvös Lóránd Tudományegyetem</i>	145%	1317 fő
<i>Semmelweis Egyetem</i>	133%	340 fő
<i>Budapesti Corvinus Egyetem²</i>	150%	580 fő
<i>Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem</i>	156%	46 fő
	ÁTLAG :132%	ÖSSZESEN: 3350 fő

A kollégiumi lakhatási rendszer túlterheltségét jól mutatja, hogy ha csak az adatszolgáltató intézményeket vesszük figyelembe, akkor is 3350 főnek kellett más megoldást keresnie. Az átlagos túljelentkezés mértéke 132%.

A Budapest Műszaki- és Gazdaságtudomány Egyetem biztosított adatokat az elmúlt öt évről visszamenőleg. Ezek alapján egy éves átlagban stagnáló és félévenként fluktuáló adatsort mutat a trendvonal. A kollégiumi jelentkezések változatlansága jelzi, hogy az elmúlt öt évben egyszer sem fordult elő, hogy a kollégiumi férőhelyek elégedőek lettek volna a jelentkezők számára.

² A Nemzeti Közszerződési Egyetem is biztosított adatokat az elemzéshez, azonban a nem civil képzésekhez tartozó lakhatási rendszer miatt a használt elemzési módszertan nem volt alkalmazható az intézményre.

³ Kerekített adatok alapján számolt értékek.

A trendvonal által bemutatott viszonya a férőhelyeknek és a jelentkezéseknek bizonyítja, hogy a kollégiumi férőhelyek elégtelensége egy hosszútávra visszanyúló probléma, amely a jelentkezések nagyságrendi változásának hiányában bővítés nélkül nem fog megoldódni. Ha a fenti trendvonalhoz hozzáképezzük az elmúlt évben lezajlott ingatlanpiaci drágulást, akkor előrevetíthetjük, hogy a jelentkezést és a férőhelyeket jelző vonal egyre távolodni fog egymástól, az olló még szélesebbre fog nyílni.

A fővárosban megtalálható intézményekre vonatkozó mutatószámokat kalkuláltuk a vidéki székhellyel rendelkező intézményekhez is az összevethetőség kedvéért. Itt azonban a túljelentkezésre vonatkozó átlagot és összesített létszámot nem számoltunk. Ennek oka, hogy a vidéki felsőoktatási intézmények többségére jellemző, hogy a székhelyükön kívül más képzési helyen is folytatják tevékenységüket – sok esetben megszűnő intézmények integrálásával. Ezek a kihelyezett - vagy pontosabban - átvett képzések általában nem tudják fenntartani az évekkel ezelőtti érdeklődést így az itt megépített kollégiumok nagyon alacsony kihasználtsággal működnek. Példaként említhető a Szent István Egyetem, amelynek gödöllői és budapesti kollégiumai túljelentkezéssel küzdenek, míg a jászberényi, békéscsabai és szarvasi kollégiumoknak a 10-12%-a (!) van csak feltöltve. Értelemszerűen ezek a kollégiumok statisztikailag ugyan összesíthetőek, de a valóságban nem kezelhetőek egyként. Az alábbi táblázat mutatja be részletesen a Szent István Egyetem adatait, de ugyanebben a problémában érintett az Eszterházy Károly Főiskola, Pécsi Tudományegyetem is.

<i>Szent István Egyetem kollégiumainak adatai</i>	Hány férőhely volt a kollégiumban 2015 szeptemberében?	Hány fő pályázott a kollégiumi férőhelyekre 2015/2016-os tanév I. félévében?
<i>SZIE Gödöllői Kollégiumok</i>	1681	1722
<i>SZIE YMÉK Budapest</i>	130	187
<i>SZIE ABPK Jászberény</i>	194	23
<i>SZIE GAEK Békéscsaba, Gyula</i>	294	31
<i>SZIE GAEK Szarvas</i>	287	41

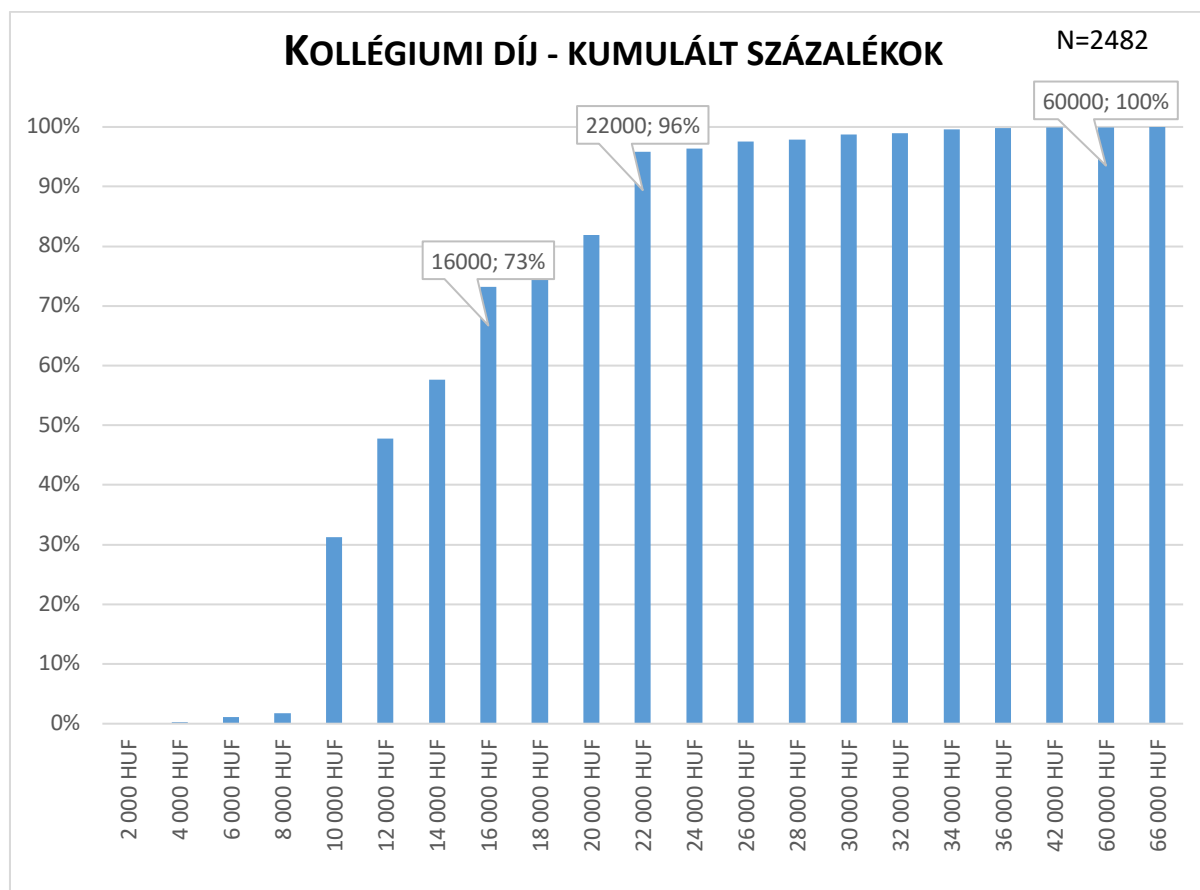
Az adatot rendelkezésre bocsájtó intézmények közül a Szolnoki Főiskola és a Miskolci Egyetem olyan intézmény, hogy a saját székhelyén nincs túljelentkezés a kollégiumi férőhelyekre. Látható azonban, hogy a kettő közül a miskolci intézmény szinte teljes feltöltöttséggel üzemel. Az összes többi intézményre igaz, hogy a székhelyen, tehát az adott intézmény központjában található kollégiumok nem tudják kiszolgálni a jelentkezőket. Így említhetjük a Pécsi Tudományegyetemet, ahol az egyes kollégiumokban 140%-ot meghaladó a túljelentkezés vagy az Eszterházy Károly Főiskolát, amelynek egri kollégiumait jellemzi 180%-nál is magasabb túljelentkezés.

<i>Intézmény</i>	Túljelentkezés mértéke	Hiányzó helyek száma
<i>Szolnoki Főiskola</i>	50%	-118 fő
<i>Miskolci Egyetem</i>	92%	-58 fő
<i>Nyugat-magyarországi Egyetem (Soproni kollégiumok)</i>	108%	80 fő
<i>Pécsi Tudományegyetem</i>	103%	34 fő
<i>Eszterházy Károly Főiskola</i>	124%	183 fő
<i>Széchenyi Egyetem</i>	144%	639 fő
<i>Debreceni Egyetem</i>	121%	671 fő
<i>Kecskeméti Főiskola</i>	121%	135 fő
<i>Szent István Egyetem</i>	77%	-442 fő

A fővárosi és vidéki intézményekre is egyaránt jellemző, hogy a központi képzéseikhez tartozó kollégiumi kapacitásokat jelentősen meghaladják a szükségletek. A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem példáján bemutattuk, hogy a szükséglet az évek során nem változott jelentősen, így nem számíthatunk a probléma megszűnésére. Sőt, az ingatlanpiaci változások alapján készített elemzések és becslések egyaránt a bérelhető ingatlanok árának robbanásszerű növekedését jelzik, amely a fent bemutatott túljelentkezési adatok által mutatott kapacitáshiányt jelentősen megemeli Budapesten és a vidéki képzéseken egyaránt. Ezért a kapacitásbővítést mielőbb meg kell kezdeni, változatlan esetben a felsőoktatásba jelentkezők jelentős hányadának lehetetlenné válik vagy válik nagyon nehézkesé a képzéshez szükséges biztos anyagi háttér megtartása. A kapacitásra vonatkozó adatok mellett ezt támasztja alá a lakhatás szerepe a költségvetésben, amely témával az elemzés következő része foglalkozik.

Lakhatás megjelenése a hallgatók költségszerkezetében

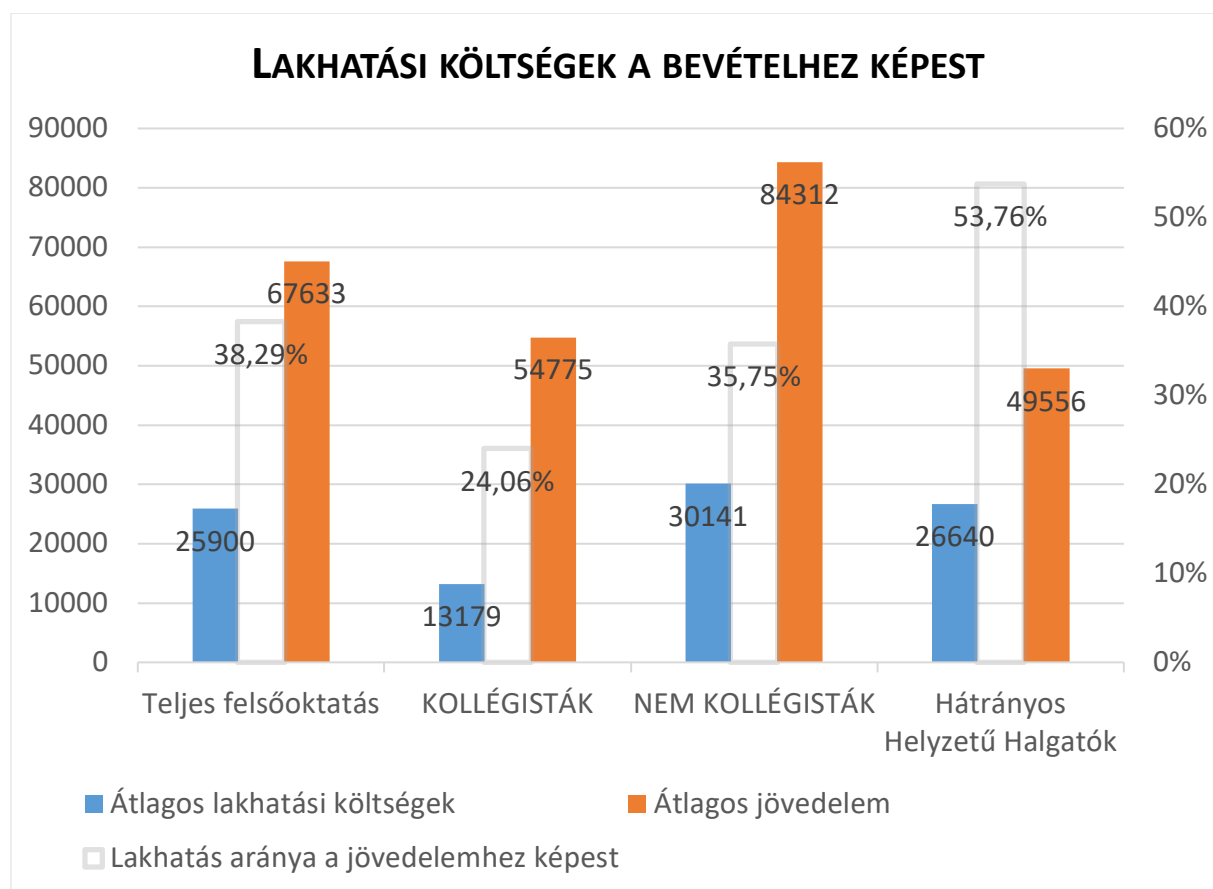
A felsőoktatásban tanuló hallgatók számára meghatározó, hogy a lakhatásuk díja mekkora részét tesz ki a havonként elkölthető forrásaiknak. A hallgatók egy része rendkívül rossz jövedelmi helyzetben kezdi meg a felsőoktatási tanulmányait, ezért nagyon fontos, hogy a legnagyobb terhet jelentő lakhatási kérdések megoldásában is hathatós segítséget kapjanak. A hallgatók anyagi hátterének javítása érdekében fontos megvizsgálni, hogy a kollégiumi lakhatás mennyire elérhető lehetőség és mennyire eredményes versenytársa más lakhatási megoldásoknak. Az alábbi diagramon a megkérdezettek önbevallás alapján adott válaszait láthatjuk, arra a kérdésre vonatkozóan, hogy mennyit fizetnek havonta a kollégiumi lakhatásukért.

Megállapíthatjuk, hogy 16.000 Ft-t, vagy annál kevesebbet fizet a minta majdnem háromnegyede (73%). Nagyobb ugrást ezen kívül még a 22.000 Ft-os kategóriánál látunk, amely már 96%-t fed le a válaszadóknak, tehát száz kollégistából kilencvenhat legfeljebb 22.000 Ft-ot fizet a lakhatásáért. A 100% a 60.000 Ft-os összegnél látható, de már a 34.000 Ft-

os összegnél is 99,6%-ot látunk, azaz az összes megkérdezett ennyit, vagy ennél kevesebbet fizet havonta a kollégiumi elhelyezésért. További információval szolgál számunkra a kollégiumi díj átlaga, amely 13.917 forint. Ebből látható, hogy a kollégiumi díj a megkérdezettek túlnyomó többségénél a havi 20.000 forintot sem éri el, de az átlag költség ennél jóval alacsonyabb.

A kollégium szerepe a felsőoktatásban túlmutat a távol lakó hallgatók számára nyújtott lakhely biztosításánál. A felsőoktatásban megtalálhatóak olyan kríziscsoportok, amelyek anyagi helyzete szignifikánsan rosszabb az átlag felsőoktatási hallgatóhoz viszonyítva. Számukra kifejezetten fontos, hogy tudnak-e olyan költséghatékony megoldást találni, amely alkalmazkodik a szűkösebb anyagi lehetőségeikhez. Ezért a lakhatásért fizetett összegeket a hallgatók bevételeinek relációjában is bemutatjuk, hogy látható legyen, milyen nagy különbségek vannak a felsőoktatás egyes alcsoportjai között mind a bevételt, mind a lakhatásra költött forintokat tekintve. Elsőként, a teljes felsőoktatáshoz kapcsolódó adatokat vizsgáljuk, majd alcsoportok szerint összehasonlító elemzést végeztünk. Az alábbi diagramon az említett adatok láthatók.

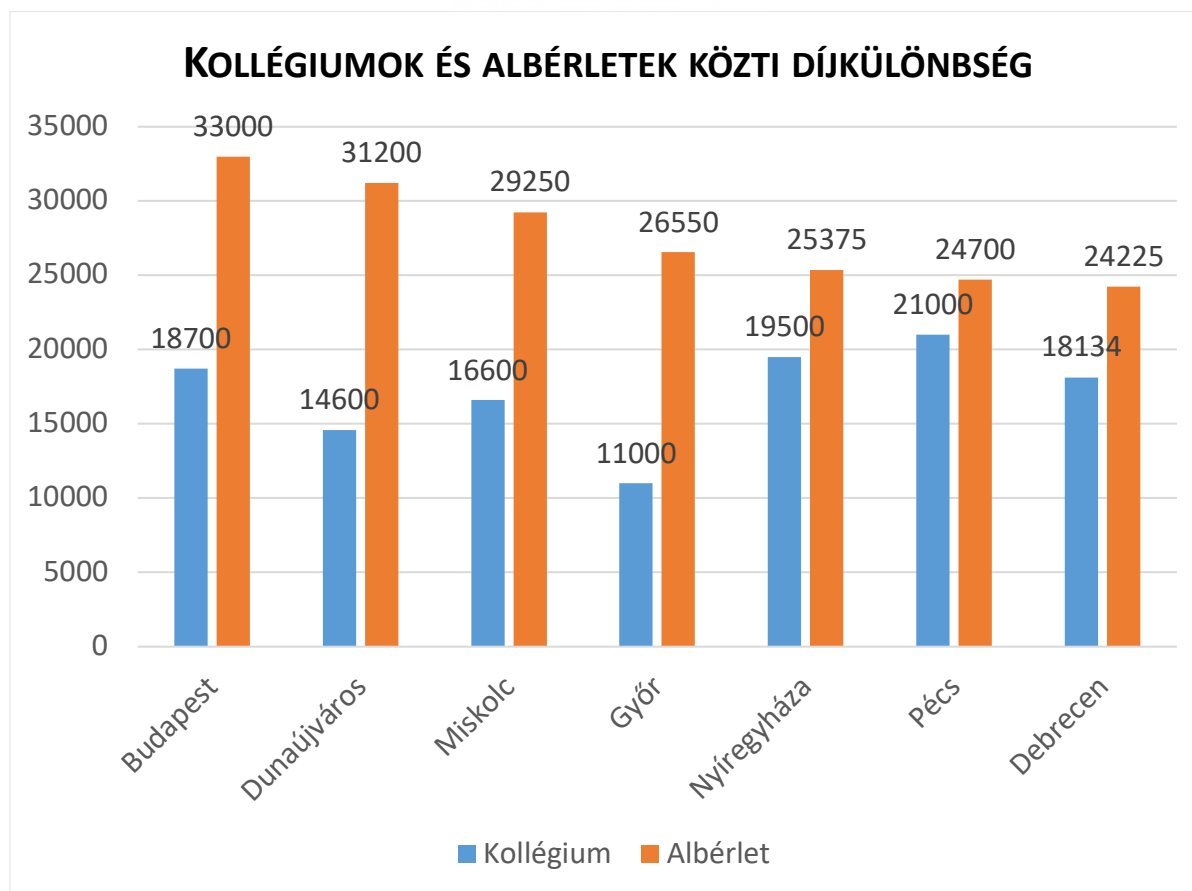

Ahogy az az ábrán is látható, a teljes felsőoktatásra vonatkozó minta átlagos bevétele 67.633 Ft. Az ő esetükben a lakhatásért fizetett díj 25.900 Ft. Ez 38,29%-t teszi ki a bevételeiknek, tehát átlagosan a lakhatáson felül 41733 Ft marad, amely az egyéb költségek fedezésére állhat rendelkezésre. Ugyancsak informatív, ha a kollégistákat összehasonlítjuk a komplementer csoporttal. Az adatokat átlagolva azt látjuk, hogy a kollégiumban lakók 13.179 Ft-ot, míg azok, akik lakhatásukat egyéb módokon oldják meg, 30.141 Ft-ot fizetnek havonta. Utóbbi összeg esetében azt nem tudjuk, hogy milyen lakáskörülmények találhatók az összeg mögött. Ebben egyaránt szerepelnek a teljes lakást, illetve a másokkal megosztott szobát bérlők is.

A lakhatási költség mellett a bevételeik tekintetében is markáns eltérések vannak. A kollégisták átlagos bevétele 54.775 Ft, míg a nem kollégistáké 84.312 Ft. Ám a relatív százalékok azt mutatják, hogy míg előbbi csoport jövedelmének átlagosan 24%-át, addig utóbbinak 36%-át emészt fel a lakhatási díjuk. Ez is igazolja, hogy az anyagilag rosszabb helyzetben lévők eredményesen tudják csökkenteni kiadásukat a kollégiumi elhelyezésnek köszönhetően. A hátrányos helyzetű hallgatók havi lakhatási díja 26.640 Ft, mely a teljes felsőoktatás átlagához nagyon közeli összeg. Átlagos jövedelmük azonban 49.556 Ft, mely a kollégisták átlagától is jelentősen elmarad. Ahogy a diagramon is látjuk, esetükben a legmagasabb az arányszám, hiszen havi bevételeik több mint felét lakhatásukra költik el. Ebből feltételezhetjük, hogy a hátrányos helyzetű hallgatók valamilyen nem szándékolt szelekció eredményeként kiszorulnak a kollégiumi ellátásból.

Az eddigiekből már jól látszik, hogy a kollégium egyaránt mondható gazdaságos és versenyképes alternatívának az egyéb opciókkal összevetve. Ez a megállapítás további adatokkal is alátámasztható.

Településenként, intézményenként eltérőek lehetnek a lakhatásért fizetett összegek. Ez érvényes a kollégiumokra is. Így megvizsgáltuk, hogy a válaszadók lakhelyei szerint átlagosan mennyit fizetnek a hallgatók kollégiumért vagy albérletért. A kapott eredményeket diagramon ábráztuk az albérletért fizetett összeg szerinti csökkenő sorrendben.

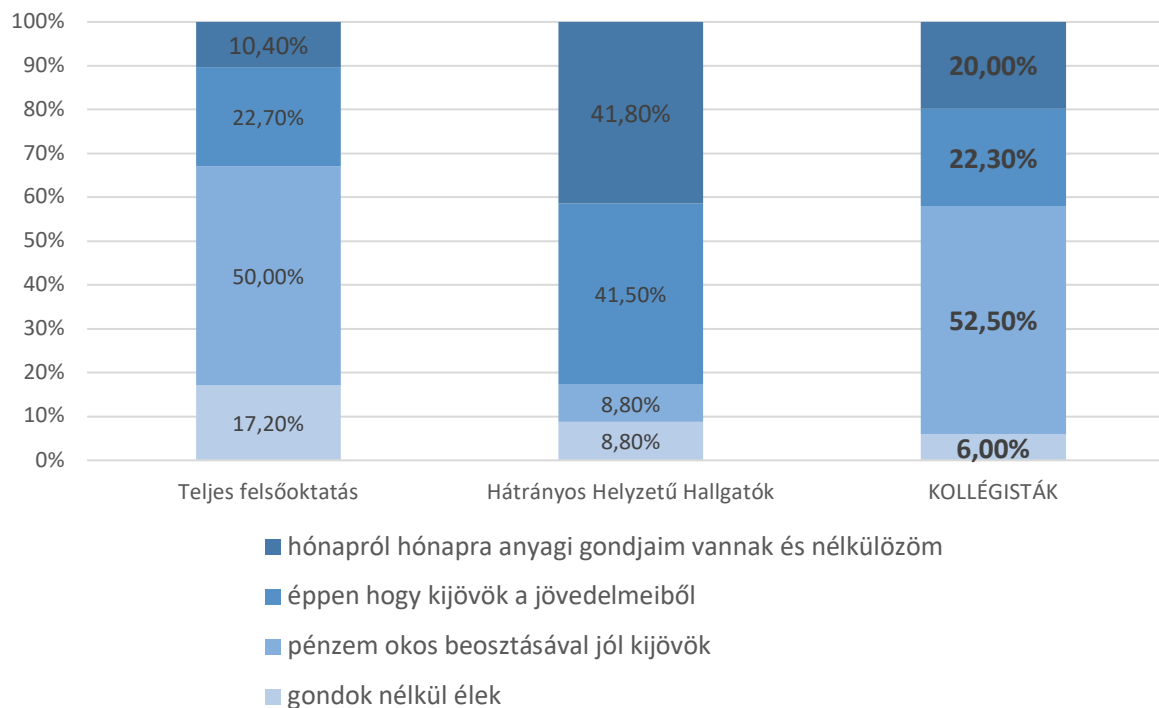

A diagramon látható, hogy vannak városok (Budapest, Dunaújváros, Miskolc és Győr), melyeknél rendkívüli különbség van a kollégiumért és albérletért fizetett díjak között, míg más településeknél (Nyíregyháza, Pécs, Debrecen) a két összeg jobban közelít egymáshoz. Összességében azt mondhatjuk, hogy a kollégium költsége minden városban alacsonyabb az albérletnél. A híradásokból azt is tudni lehet, hogy ez az olló az ingatlanpiaci folyamatoknak köszönhetően egyre inkább nyílik.

A felsorolt városokban a kollégium és albérlet közti összegkülönbség átlaga 9999 Ft. Ez az átlagolt összeg elfedi az egyes települések közötti különbségeket. Dunaújvárosban tapasztaljuk a legnagyobb eltérést, itt 16.600 Ft-tal kerül többbe az albérlet, mint a kollégium, de nagy a különbség Győr (15.550 Ft), Budapest (14.300 Ft), és Miskolc (12.650 Ft) esetében is. Nyíregyháza, Pécs, és Debrecen esetében az átlagos különbség 5.222 Ft.

Az eddig felsoroltakon túl, továbbá érdemes még a kollégista diákok szubjektív anyagi jólétét megvizsgálnunk. Ez megmutatja, hogy miként értékeli saját maguk anyagi helyzetét. Az adatok az alábbi diagramon láthatók.

KOLLÉGIUMI LAKHATÁS SZEREPE A SZUBJEKTÍV ANYAGI JÓLLÉTBEN

Ahogy az az ábrán látható, a teljes felsőoktatásra vonatkozó minta tagjai közül minden tizedik jelölte a legnegatívabb anyagi státuszra vonatkozó állítást. A többi válaszadó 22,7%-a nyilatkozott úgy, hogy épp, hogy kijön jövedelméből, míg csaknem felük okos beosztással jól kijön havi jövedelméből. 17,2% pedig úgy nyilatkozott, hogy gondok nélkül él. Ezzel szemben a hátrányos helyzetűek esetében már borúsabb a helyzet. Ha őket helyezzük az elemzés fókuszába, azt látjuk, hogy a teljes felsőoktatáshoz képest náluk jóval magasabb arányban fordulnak elő a rossz anyagi helyzettel rendelkezők, hiszen csaknem 83%-uk nélkülöz, vagy éppen, hogy kijön jövedelméből. A fennmaradó 17% a beosztással jól kijövők és az anyagi gondok nélkül élők között oszlik meg egyenlő arányban (8.8%). Ez is igazolja, hogy a kollégiumi integrációjuk rendkívül fontos feladat.

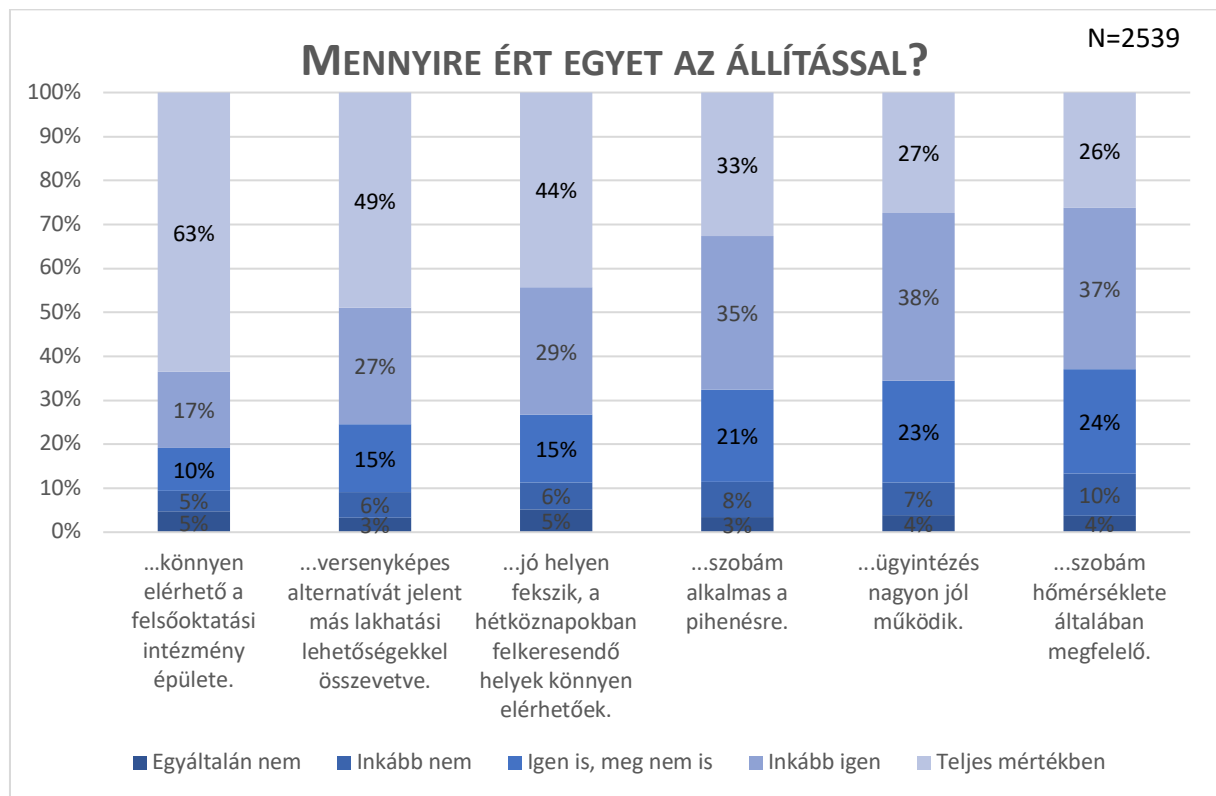
A kollégisták esetében már jobb a helyzet. Esetükben csupán minden 5. válaszadó nélkülöz, a jövedelmükből „épp” kijövők között pedig ők képviselik a legkisebb csoportot 22,3%-kal. Továbbá náluk a legnagyobb az okos beosztással jól kijövők csoportja, hiszen 52,5%-uk ezen válaszlehetőséget választotta, 6%-uk pedig a gondok nélküli életet jelölte meg, az erre

vonatkozó kérdésnél. A hátrányos helyzetűekhez viszonyított pozitív eredmény okaként a kollégiumi lakhatás alacsonyabb költségterhét feltételezhetjük.

A továbbiakban a kollégium étellel kapcsolatos elégedettséget, véleményeket elemezzük. Ezen belül elemzésünkben kitérünk a kérdőívből származó lakhatási körülményekkel kapcsolatos állításokra, illetve a megkérdezettek különböző szolgáltatásokhoz fűződő meglátásaira.

Elégedettség a kollégiumi lakhatással és a helyben elérhető szolgáltatásokkal

A felmérés egy kérdésblokkjában kizárólag olyan állítások voltak, melyek egyrészt a kollégiumi életvitelre irányultak. A válaszadók egy 1-től 5-ig terjedő skálán fejezheték ki egyetértésük mértékét. A kapott eredmények azt mutatják, hogy az intézmények egyes szolgáltatásaival való elégedettség összességében magas. Az alábbi diagramon vizuálisan is ábrázoltuk a különböző kategóriákat, az egyetértők (4-es és 5-ös kategória összesített) arányának megfelelően, csökkenő sorrendben.

Az első állítás a kollégiumra és annak a felsőoktatási intézménynek a távolságára vonatkozott, ahová a válaszadó jár. Az egyetértés ezen állítás esetében magas, tehát a válaszadók többsége egyszerűnek tartja a két helyszín közötti közlekedést. Ezt mutatja az is, hogy a legnagyobb csoport a rendkívüli egyetértést kifejező kategóriában helyezkedik el (63%), melyet az „inkább

egyetértőkkel” (17%) kiegészítve a válaszadók 81%-át kapjuk. Az egyet nem értők összesen 9%-ot értek el, a neutrális kategóriát pedig minden tízedik válaszadó jelölte meg.

A második legnagyobb egyetértés a kollégium más lehetőségekhez viszonyított versenyképességével volt. A legnagyobb csoport a rendkívüli egyetértést jelölőké (49%), ha pedig ezt kibővítjük az „inkább egyetértőkkel” (27%) azt látjuk, hogy a válaszadók háromnegyede úgy gondolja, hogy a kollégium más lehetőségeknél jobb alternatíva. A válaszok százaléki tendenciaszerűen nőnek az 1-es kategóriától az 5-ös kategóriáig.

A főiskolai/egyetemi és kollégiumi épületen kívül nyilvánvaló, hogy egyéb helyeket is gyakran keresnek fel a bentlakók. Ezek elérése szempontjából kulcsfontosságú – legyen szó akár hivatali ügyek intézéséről, vagy épp szórakozásról –, hogy a kollégium központi, „jó” helyen fekvődjön, tehát az említett helyszínek könnyen felkereshetőek legyenek. Az ezzel kapcsolatos állításra kapott válaszok azt mutatják, hogy a válaszadók elégedettek (73%), melyből 44%-uk a rendkívül elégedett kategóriában helyezkedik el. Az állítással összességében elégedetlenek 11%-ban fordulnak elő, az „igen is meg, nem is” válaszlehetőséget e kérdésnél 15%-uk választotta.

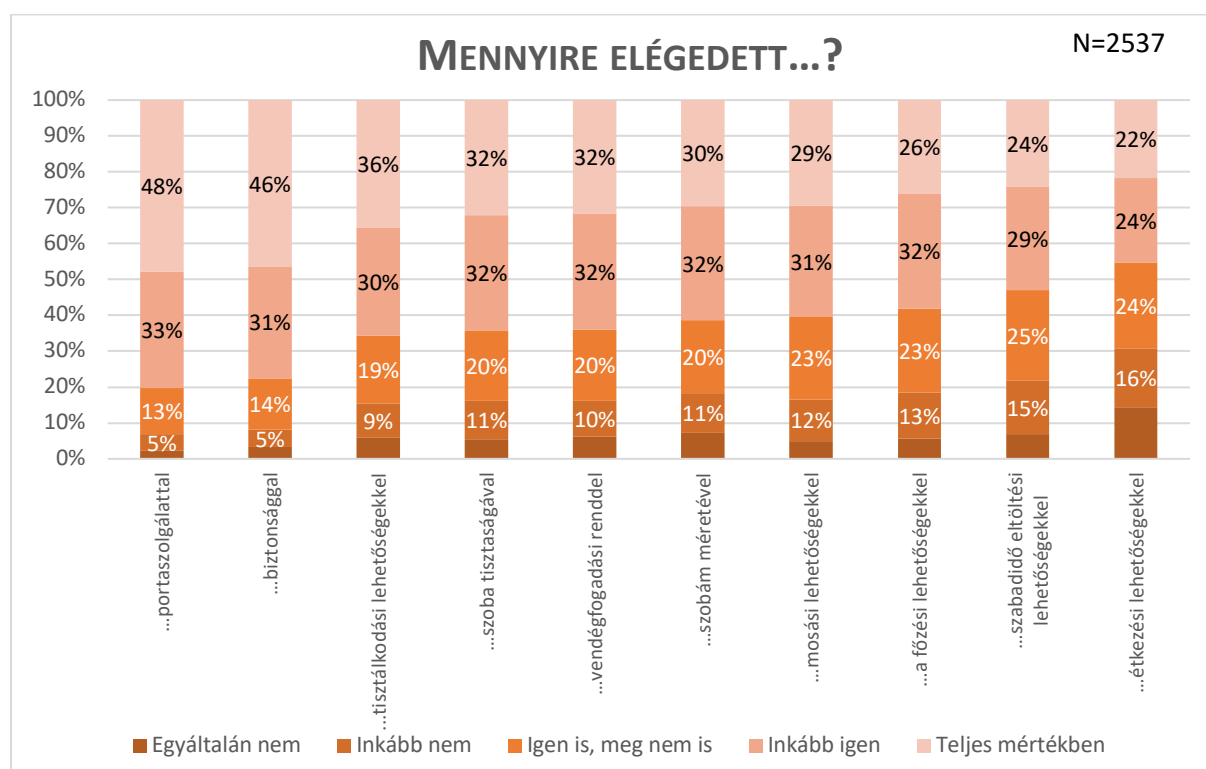
Az „a kollégiumi szobám alkalmas a pihenésre” állításhoz tartozó megoszlást szemlélve azt látjuk, hogy a helyeslő válaszok aránya itt is magas (68%). Összesítve az elégedetlenséget kifejező két kategóriát azt látjuk, hogy csupán a válaszadók 12%-a „nem tud pihenni” szobájában. További 21%-uk a középű, semleges kategóriát választotta.

A kérdés blokk utolsó előtti állítása az ügyintézés színvonalát vizsgálta. Az arányok megközelítőleg azonosak az eddigi kérdésekével. A válaszadók 11 %-a elégedetlen és a 23%-a semleges. A fennmaradó 66% ismételen az elégedetteké, melyből ez esetben a 4-es kategóriát választó, „inkább egyetértők” emelkednek ki (38%), a második legnagyobb pedig a teljesen egyetértőkből áll (28%).

A kollégiumi szoba hőmérsékletét csupán a válaszadók 13%-a tartotta nem megfelelőnek. A további 87% tehát a neutrális „igen is, meg nem is”, illetve a pozitív kategóriák valamelyikét választotta. A legmagasabb százalékot az „inkább egyetértők” csoportjánál látjuk (37%). A második legnagyobb csoport a „teljes mértékben egyetértők”-ből áll (26%). A neutrális 3-as kategóriát a megkérdezettek 24%-a választotta. Az látható tehát, hogy a kollégiumi szobák hőmérsékletével 63%-uk elégedett.

Összefoglalva az elégedettséggel kapcsolatban kapott eredményeket, azt látjuk, hogy az egyetértés a felsorolt állításokkal kapcsolatban rendkívül magas. Ezek közül pedig ki kell emelnünk a sorrend második állítását, ugyanis az erre kapott válaszok azt mutatják, hogy a válaszadók csaknem 76%-a gondolja úgy, hogy a kollégium versenyképes lakhatási forma az egyéb opciókkal összevetve. A kollégiumi étellel kapcsolatos elégedettséget érzékelhetjük abban is, hogy az elégedettség csökkenése nem közvetlenül a negatív kategóriák duzzadását eredményezte, hanem sokkal inkább a neutrális kategóriáét. Ebből arra következtethetünk, hogy a kollégista diákok az érzékenyebb területek esetén sem elégedetlenek, hanem inkább közömbösen ítélik meg a kollégiumi szolgáltatás adott területét.

Az elemzés további részében a kollégium körülményeivel, illetve szolgáltatásaival kapcsolatos elégedettséget mutatjuk be. Az alábbi diagram készítésekor az előbbivel azonos módon jártunk el, azaz az egyetértők (4-es és 5-ös kategória összesítve) arányának megfelelően, csökkenő sorrendben láthatjuk az elemeket.

A legnagyobb elégedettség a kollégiumi portaszolgálatot övezi. Az összességében elégedettek a minta négyötödét adják, közülük pedig – és összességében is – a „teljes mértékben” választ jelölők vannak a legtöbben (48%). Ahogy az ábrán látható az 5-ös kategóriától az 1-es felé

haladva tendenciaszerű csökkenést tapasztalunk. Az „egyáltalán”, vagy „inkább nem” elégedettek mindössze 7%-t értek el.

Az „elégedettség sorrend” második helyezettje a biztonság. Ahogyan a portaszolgálat esetében is, itt is tendenciaszerű a csökkenés az a legpozitívabb kategóriától, a legnegatívabbig. Így az elégedett diákok itt 77%-ot, értek el, melyek közül a legnagyobb csoport ismét az 5-ös kategóriát választokból áll (46%). Az elégedetlenek összesítve mindössze 8%-t értek el.

A tisztálkodási lehetőségek állnak a sor harmadik helyén. Az egyetértők összesen a megkérdezettek 66%-t adják. A legtöbben ismétlem a „teljesen mértékben” elégedettek vannak. Az egyet nem értők immáron 15%-t értek el. A vonatkozó állításnál megfigyelhető egy csekély ugrás a neutrális kategória esetében, amelyet majdnem minden ötödik válaszadó választott.

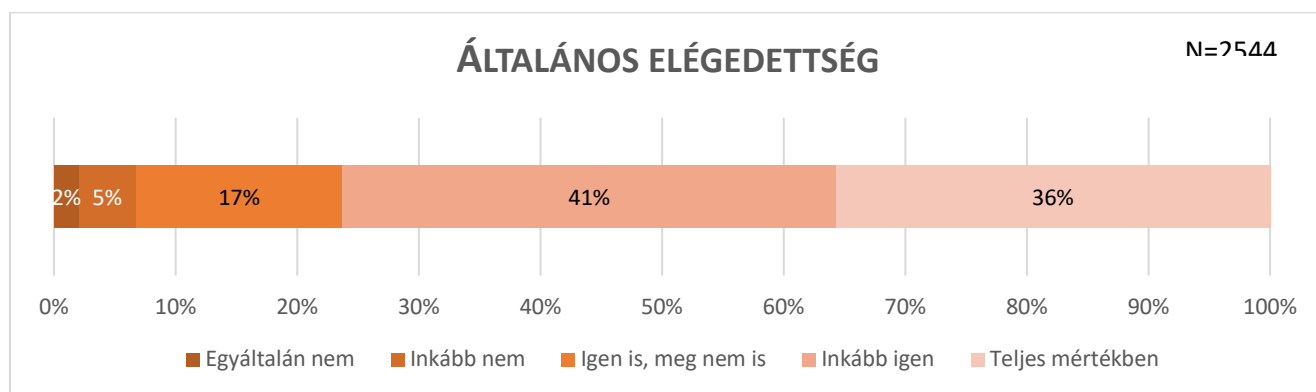
A kollégiumi szoba tisztasága meghatározó a komfortérzetre nézve. Az elégedettek aránya továbbra is magas (64%). A tendenciaszerűség az öt kategória vizsgálata esetén elveszik, mivel a 4-es és 5-ös válaszlehetőségek egyező arányban (32%) szerepelnek. Amennyiben elégedettek, bizonytalanokra és elégedetlenekre összesítjük az adatokat, ugyancsak azt látjuk, hogy az adatok a pozitív válaszlehetőségektől lépcsőzetesen haladnak a negatív felé. Az „igen is, meg nem is” kategóriába minden ötödik válaszadó sorolható, míg az elégedetlenek aránya 16%-ra növekszik.

A vendégfogadási renddel való elégedettség csaknem megegyezik a szoba tisztaságára vonatkozó adatokkal. Az árnyalatnyi különbség abban mutatkozik meg, hogy míg az „egyáltalán nem” – „inkább nem” opciók között előbbinél 5-11% volt az arány, addig ez esetben ugyanezen számok: 6% és 10%.

A következő kategóriákat csupán felsorolás szintjén mutatjuk be. A lista hatodik helyén a szoba mérete szerepel (elégedettek: 62%), majd a kollégiumi mosási és főzési lehetőségek következnek. A lista utolsó két eleme a szabadidő eltöltési lehetőségekre és étkezési lehetőségekre vonatkozik. Utóbbi kettő esetében láthatjuk a legnagyobb elégedetlenséget, mely előbbi esetében összesen 22%, utóbbinál pedig 30%. Ám meg kell jegyeznünk, hogy még ezeknél az elemeknél is többen vannak az elégedettek, az ellentétes kategóriához képest.

Összefoglalva az elégedettséggel kapcsolatos elemeket, megállapíthatjuk, hogy a pozitív kategóriákat választók száma mérséklődik. A tisztálkodási lehetőségektől kezdve már látható a rendkívül és inkább egyetértők csökkenése, mely ahhoz vezet, hogy a lista utolsó kategóriáinak esetében már túlsúlyban vannak az olyan válaszadók, akik neutrálisak, vagy inkább elégedetlenek a felsorolt elemekkel. A kapott válaszok alapján rendkívül jól körvonalazódnak az olyan területek, amelyeknél a színvonal növelésére, vagy külön figyelemre lehet szükség.

A kérdőív – és az elemzés végén – az „Összességében elégedett vagyok a kollégiummal” állítás szerepelt. Az alábbi diagramon láthatjuk a válaszok eloszlását.

A legnagyobb csoport az inkább elégedett kategóriába tartozik, 41%-kal. Ezt követi 36%-kal a kollégiumukkal teljes mértékben elégedettek. A bizonytalanok, vagy neutrális véleményen lévők 17%-ban fordulnak elő mintánkban. A két legalacsonyabb kategória az „inkább nem”, majd az „egyáltalán nem” 5% és 2%-kal.

A kollégiumok által biztosított lakhatási körülmények

A kollégiumokhoz kapcsolható életkörülmények meghatározóak a komfortérzet és életminőség szempontjából. Ezt a dimenziót négy indikátor segítségével mértük, amelyek a tanuláshoz és a hétköznapi szükségletekhez elengedhetetlen területeket foglalták magukban.

Elsőkét vizsgáljuk meg azt, hogy egy diák átlagosan hány fővel osztozik meg a szobáján. Az eredmények azt mutatják, hogy átlagosan 2,68 fő lakik egy szobában. A leggyakoribbak a két és három fős szobák. Előbbit a válaszadók 38%-a, utóbbit pedig 42%-uk jelölte meg. További 17%-uk 4 fős szobákban lakik.

A második, komfortérzet szempontjából meghatározó körülmény, az, hogy hány fő jut egy fürdőszobára. A felmérésből megtudjuk, hogy a kollégisták 39%-a *több* másik szoba lakóival, egyharmaduk pedig *egy* másik szoba lakóival osztozik a fürdőszobán.

A tanulás szempontjából az íróasztalra, vagyis a tanulást biztosító privát helyszínre fókuszáltunk. A válaszokból kiderül, hogy csupán minden tízedik válaszadónak nincs saját íróasztala, 10%-uknak tehát szobátaival kell osztoznia. Csupán 1%-ban fordul elő az, hogy a diáknak a közös tanulóhelyiséget kell választania.

A tanuláshoz és kényelemhez tartozó felsorolás utolsó eleme az internet hozzáférés meglétére és annak típusára vonatkozott. A kollégisták negyede számára nem érhető el ingyenes internet szolgáltatás. A fennmaradó 75%-nak csupán a negyede számára érhető el WIFI, a többi diáknak vezetékes internet áll rendelkezésére.

Kollégiumok helyzete, napi szükségletek elérhetősége

Az alábbiakban a kollégiumok általános helyzetére térünk ki. Kiemelten fontos a kollégiumi épületek jó állapota, hiszen ez nagyban hozzájárulhat a kollégiumok előnyben részesítéséhez az egyéb lakhatási lehetőségekkel szemben. Az adatok azonban azt mutatják, hogy az elmúlt évben a kollégiumok több, mint felénél nem történt anyagi ráfordítás sem állagmegóvásra, sem fejlesztésre.

A kollégiumokban továbbá szükséges biztosítani az olyan, mindennapi élethez szükséges eszközöket, melyek hozzájárulnak a diákok komfortérzetéhez. Előzetes adatok szerint minden 100 főre jut egy mosógép, minden 50 főre pedig egy főzőegység. Egy mellékhelyiség és zuhanytálca minden 5-6 főre jut.

Összegzés, eredmények, jövőkép

Az alfejezetben összefoglalva olvashatóak a kutatásunk eredményei. Ahogyan az előzőekben is, elsőként, a túljelentkezés mértéke, majd a lakhatás anyagi vonzata, majd a kollégiummal kapcsolatos elégedettség következik.

A fővárosi és vidéki intézményekre is egyaránt jellemző, hogy a központi képzéseikhez tartozó kollégiumi kapacitásokat jelentősen meghaladják a szükségletek. Idősoros adatok segítségével bemutattuk, hogy a szükséglet az évek során nem változott jelentősen, így nem számíthatunk a probléma megszűnésére. Sőt, az ingatlanpiaci változások alapján készített elemzések és becslések egyaránt a bérelhető ingatlanok árainak robbanásszerű növekedését jelzik, amely a bemutatott túljelentkezési adatok által mutatott kapacitáshiányt jelentősen megemeli Budapesten és a vidéki képzéseken egyaránt. Ezért a kapacitásbővítést mielőbb meg kell kezdeni, változatlan esetben a felsőoktatásba jelentkezők jelentős hányadának lehetetlenedik el vagy válik nagyon nehézkessé a képzéshez szükséges biztos anyagi háttér megtartása.

A biztos anyagi háttér a lemorzsolódás elleni küzdelem egyik legfontosabb alappillére. Ebben kiemelten fontos szerepet kap a lakhatás, hiszen ez jelentős részét vonja el a hallgatók havi bevételeinek. Ezért hangsúlyos kérdés, hogy a lakhatási lehetőségek közül melyik mellett döntenek, melyikhez férnek hozzá. Megállapíthatjuk, hogy a kollégium versenyképessége megkérdőjelezhetetlen az albérlettel szemben. Ezt pedig nem csupán annak anyagi vonzata alapján jelenthetjük ki, hanem a megkérdezettek egybehangzó véleménye alapján is. Az árelőnyre vonatkozó számításaink megmutatják, hogy a kollégium messze a legkedvezőbb lakhatási lehetőség. A jövőben az ingatlanpiaci folyamatok tovább növelik a kollégiumok árelőnyét. A lakhatás és a hallgatók költségszerkezetével kapcsolatban kiemelendők a hátrányos helyzetű diákok, akik kollégiumi integrálására nagy figyelmet kell fordítani.

A hallgatók elégedettek a szolgáltatásokkal és általában véve a kollégiumi lakhatással. Ez alapvetően igazolja, hogy a kollégium jó megoldás a képzés ideje alatt. A vizsgált elemek többségénél ugyanis alapvetően elégedettséggel találkozunk, ám vannak olyan érzékenyebb területek, amelyek esetében színvonal-emelésre szükség van. Ide sorolható a különböző szolgáltatások elérhetősége, az internet hozzáférés kiterjesztése, illetve a szoba/fő arány javítása, valamint kiemelten a hétköznapi (biológiai) szükségletek elvégzését támogató berendezések elérhetősége.

Végül, eredményeink alapján meghatározhatunk egy jövőképet a kollégiumok helyzetének javításával kapcsolatban. Ezeket az alábbi pontokban foglaljuk össze:

- A fővárosi intézmények és a vidéki intézmények központi képzési helyein azonnali kapacitásbővítésre van szükség.
- Az intézmények anyagi helyzetét és költségvetési támogatását felül kell vizsgálni. Az állagmegóvás évenkénti feladatát kell, hogy jelentsen. Továbbá rendszeressé kell tenni a színvonal-emelésre fordítandó költségvetési források felhasználását. .
- Az új férőhelyek létesítésekor alapvető kritériumként kell meghatározni, hogy a megfelelő komfortfokozat biztosítékeként a tanulmányban bemutatott átlagértékeket (szolgáltatások hozzáférése: konyha, fürdőszoba, mellékhelyiség, mosógép, szoba(NM)/fő, arány) legalább 30%-kal meg kell haladnia az új létesítményeknek.
- Felül kell vizsgálni a kollégiumi pályáztatás rendszerét, hogy kiderüljön miért eredménytelen a HH/HHH hallgatók a kollégiumi férőhelyekre való jelentkezése.